

Byromsstrategi for Sandnes

Hverdagens byrom for alle i Sandnes

Presentasjon på Gåseminaret den 17.09.2020 som en del av Mobilitetsuka 2020
Harald Brynlund-Lima, Sandnes kommune

ILLUSTRASJON: URBAN CREATORS mfl.

Kort om Sandnes kommune

Sandnes er en stor norsk by i overgangen fra fjord til Jæren. I bunnen av Gandsfjorden ligger bysentrum og arealet strekker seg fra grensa til Sola kommune i vest til Bykle i Telemark fylke.

Folketallet har vokst i flere tiår - vi er nå snaut 80.000 innbyggere. Vi har et tett samarbeid med Stavanger og andre kommuner på Jæren og i Ryfylke. Utenfor Rogaland er kommunen kanskje best kjent som hjemstedet til Team Ingebrigtsen og Blink-festivalen. Historisk sett har byen produsert både mye sykler, tremøbler og leirvare.

Nå er næringslivet svært sammensatt - men med et tyngdepunkt på olje/gass.

FOTO: WOLDCAM

**Kommuneplanens
samfunnsdel**

**Kommuneplanens
arealdel**

**Kommuneplanens
handlingsdel**

Byromsstrategi for Sandnes

Prosjektgruppe

Styringsgruppe

Politiske saker

Bakgrunnen til byromsstrategien

Med støtte fra KMD fikk vi startet utviklingen av en byromsstrategi. Dette var også forankret i kommuneplanens samfunnsdel, i arealdelen (temkart og bestemmelser) samt i handlingsdelen.

Arbeidet ble gjennomført i en prosjektgruppe og med rapportering til både styringsgruppe og politikere.

Hvorfor byromsstrategi?

Hvis byen skal være et bra sted, må den også gi gode byrom for opphold og aktivitet. Hvis byen skal bli god for alle, må den planlegges for underprioriterte grupper idag, fremtidens brukere av byen - barna.

Sandnes har vokst fort - og ved private planforslag har sammenhengende forbindelser noen ganger blitt brutt, og det går utover barna idag, det viser barnetråkkregistreringer.

FOTO: K. FLESJÅ

Prosjektgruppe

**Samfunnsplan
Plan
Park, idrett og vei
Prosjekt og avtaler**

Styringsgruppe

**Leder for Samfunnsplan
Leder for Plan
Leder for Park, idrett og vei
Leder for Prosjekt og avtaler**

Politiske saker

**Orienteringssak ved KMD-søknad
Orienteringssak ved oppstart
Utvalgssak ved resultater
Utvalgssaker ved prosjektslutt**

Hvordan arbeida vi?

Det var viktig at både ny utbygging - samt kommunen selv skulle arbeide etter strategiens anbefalinger.

Derfor ble strategien forankra i kommuneplanen, det ble laget politiske utvalgssaker og orienteringssaker og prosjektgruppa med deltakere fra flere etater - den rapportere til en styringsgruppe med etatssjefer og kommunaldirektøren for byutvikling.

I oktober skal byromsstrategien sluttbehandles i kommunestyret. Deretter vil anbefalingene i handlingsplanen inngå i både ny kommuneplan, nye reguleringsplaner og søke finansiering i Bymiljøpakken for Nord-Jæren.

Situasjon

**Store grønne områder
Bysentrum og utbygging
Barn og trivsel
Bylivsregnskap**

Konsept

**Sosial bærekraft og kulturminner
Nettverk for gange/sykkel
Treffsteder i hverdagen
Stedsspesifikk medvirkning**

Leveranser

**Byromsnettverk
Byromspill
Handlingsplan for videre
satsning**

Hvordan arbeida vi?

I tillegg til en organisering innad i kommunen hadde prosjektgruppa ulike faser som vi arbeida i.

Først arbeidet vi med en situasjonsbeskrivelse for Sandnes idag. Deretter arbeida vi med de viktige prinsippene for strategien, koblingen fra kommuneplan og temakart til grunnlaget for nye planer. Dette fikk vi hjelp til av konsulenter.

Leveransene slutføres i disse dager og er et byromsnettverk, et byromsspill og en handlingsplan

**Byroms-
nettverk**

**Sammenhengende by
for folk flest**

Grunnlag for nye planer

Byromsspill

**Metode for å spille med nabolag
der det utvikles nye byrom**

Handlingsplan

**Anbefalte prosjekt for å styrke
byromsnettverket**

**Oppfølgingspunkter
for kommunen**

Hva endte arbeidet med?

Tidlig i 2020 kom allerede fruktene av et godt prosjekt. 13 av de anbefalte prosjekter fra byromsstrategien fikk avklart fullfinansiering gjennom handlingsprogrammet til Bymiljøpakken for Nord-Jæren.

På de neste sidene vil jeg gå i dybden på de 3 resultatene og prosessen bak.

Byromsnettverket

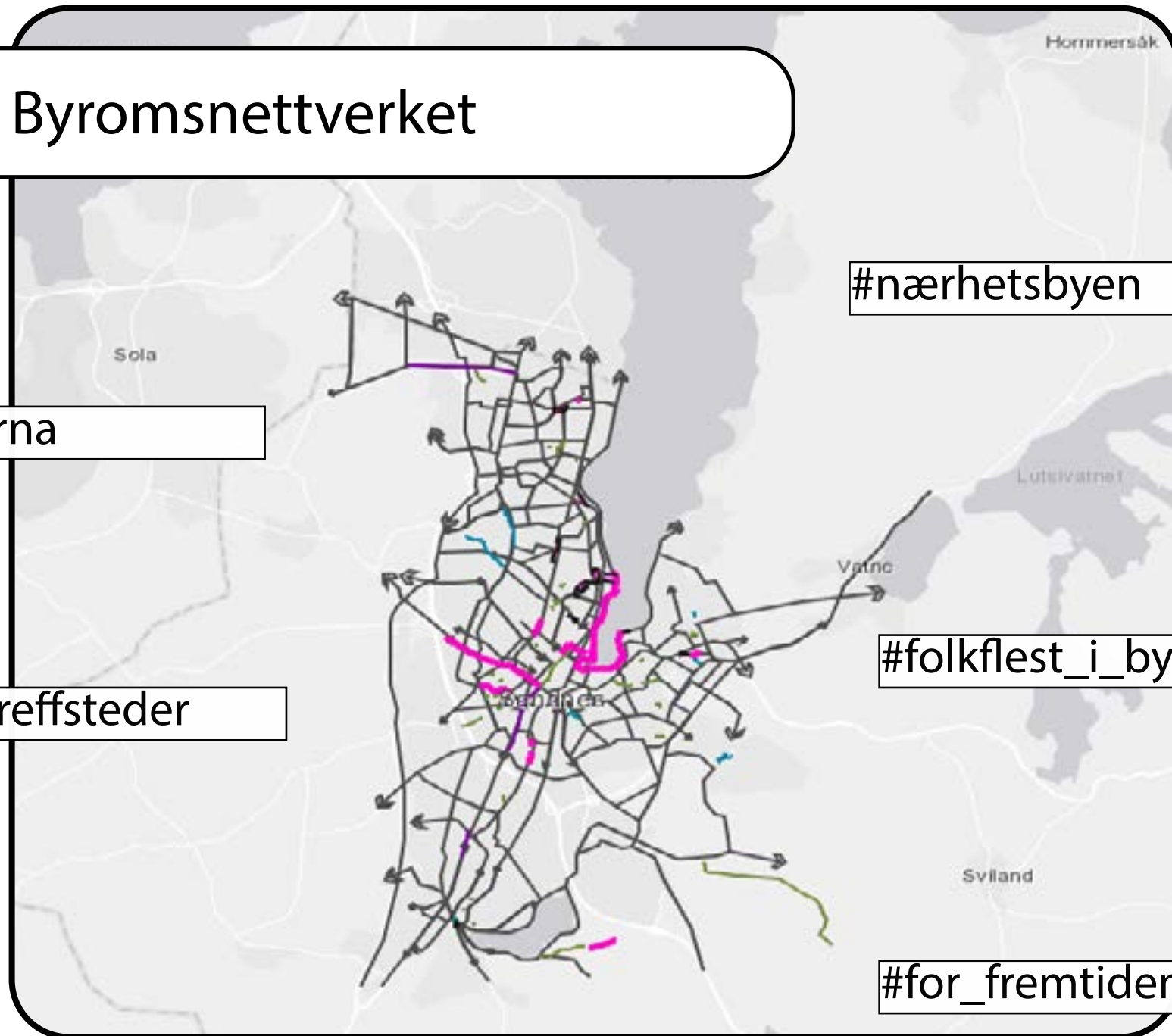
#for_barna

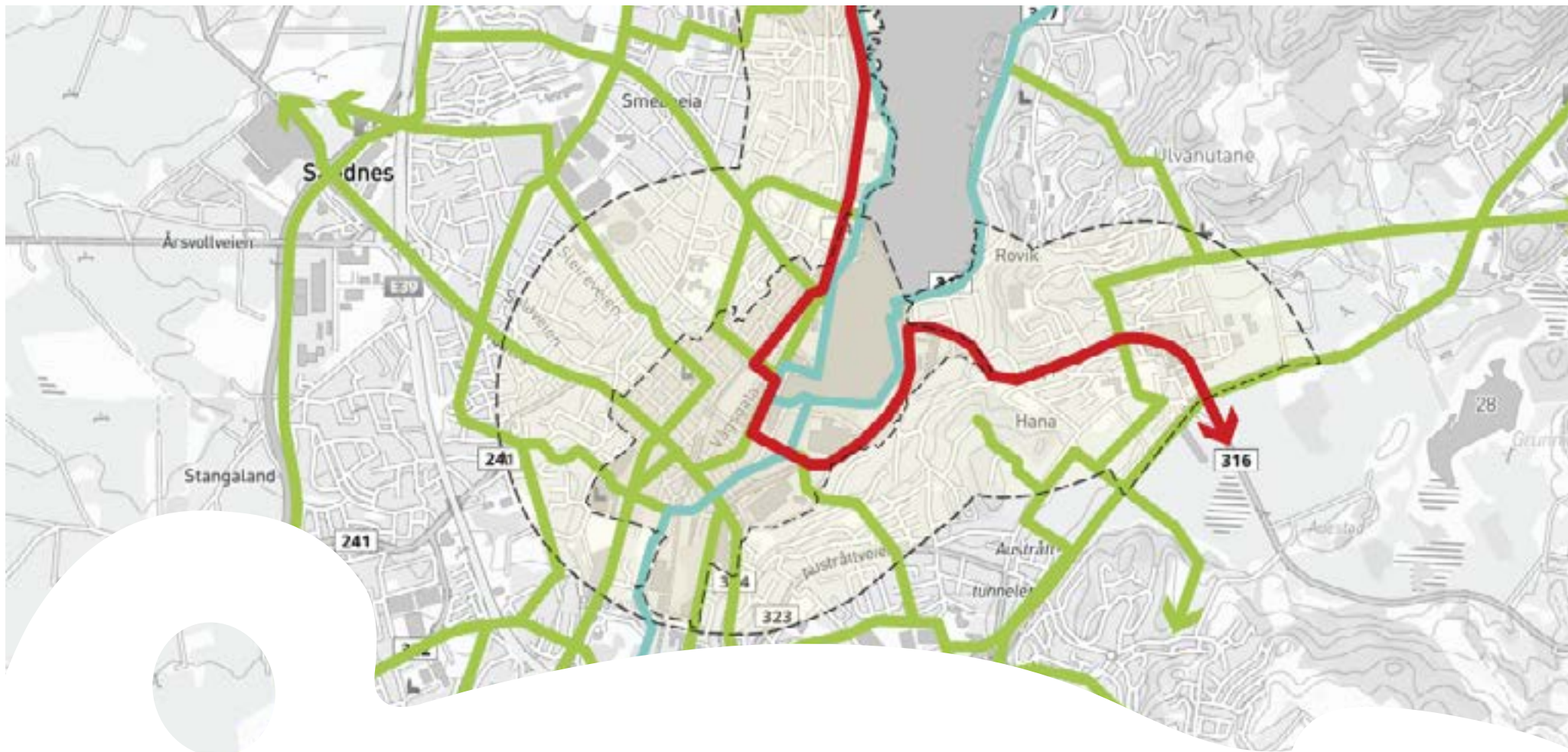
#nye_treffsteder

#nærhetsbyen

#folkflest_i_bydelene

#for_fremtiden

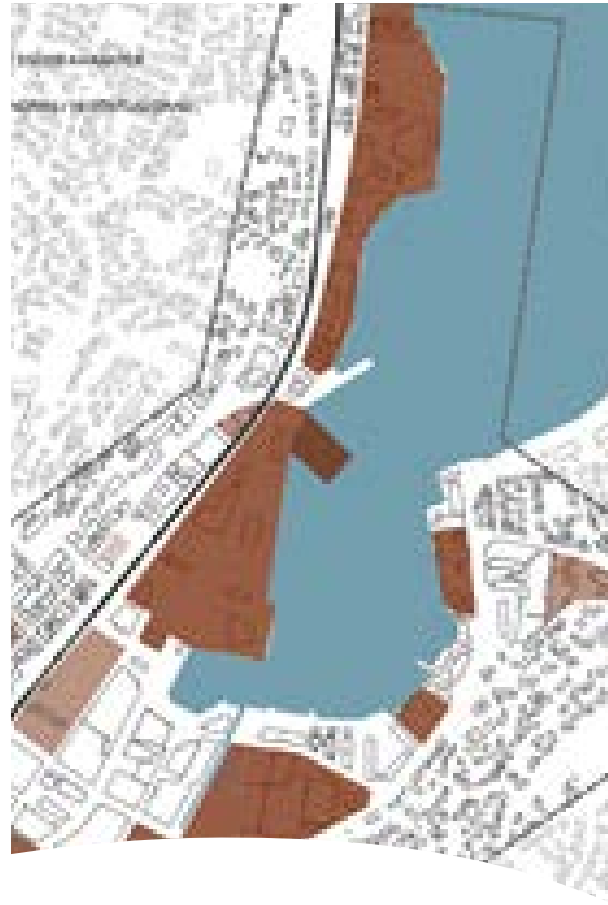
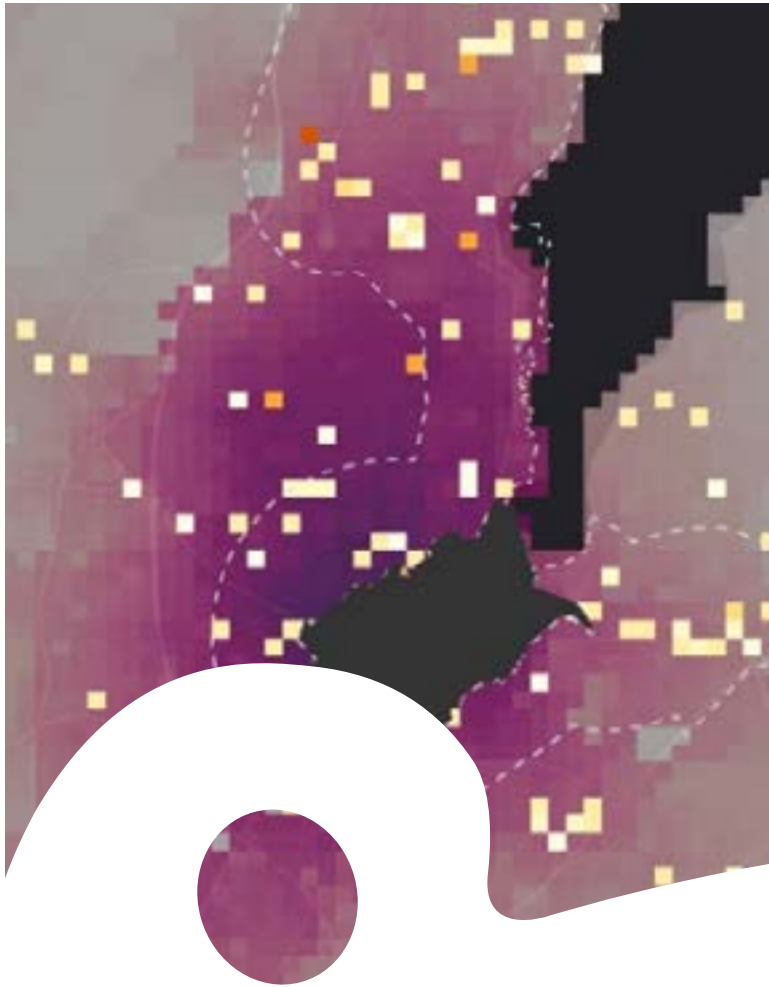

Om byromsnettverket

**Kort sagt er byromsstrategien en detaljering av temakartene i kommunen
- og det konkrete resultatet av dette er byromsnettverket, der byens forbindelser styrkes.**

På grunnlag av nettverksanalyser fra både konsulent Asplan Viak og prosjektgruppe samt flere befaringer, ble nettverket fastsatt i styringsgruppa og deretter lagt som temakart for nye planforslag etter §12 i plan- og bygningsloven.

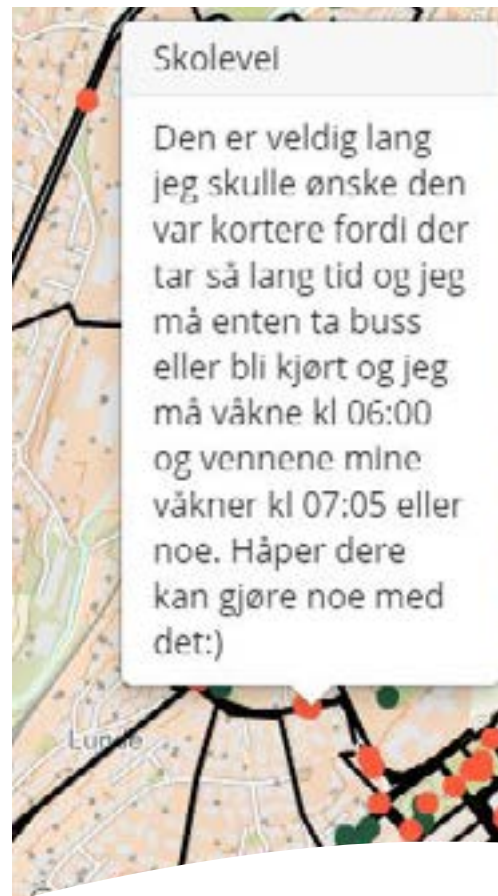
ILLUSTRASJON: ASPLAN VIAK

Arbeidsformer, nettverksanalyse

Bildene over viser utsnitt fra nettverksanalyse (besøkspotensial, sammenkobling osv.), nye transformasjonsområder i byens sentrum og bilde fra befaringer med prosjektgruppen.

**I tillegg til dette ble eksisterende regulerte forbindelser kartlagt.
Ikke alle regulerte gangveger er blitt opparbeidet, men planer fra så langt tilbake som 50-tallet gjelder fortsatt.**

Eksempler, barnetråkk og analyse

Utsnittene over viser eksempler fra noen kvalitative funn etter å ha besøkt 15 skoler i den tettbebygde delen av kommunen. Den generelle tilbakemeldingen fra barn og som vi fagfolk ser - er at barna går i hovedveiene fordi det ikke er opparbeida snarveger, selv om de ofte er regulert fra 50- eller 60-tallet.

Og på hovedvegene øker trafikken, fordi vi lager bomringer og har minimumsnorm for bilparkering, knytta til boliger.

Etter *Beat the Street* kampanjen i Sandnes kommune i 2019 erfarte vi planleggere at barn ikke lengre er lommekjent i sine omgivelser, de blir kanskje kjørt med bil for mye?

Eksempel, historiske byrom og analyse

Samtidig som byromsstrategiens prosjektgruppe arbeidet - ble kommunedelplan for kulturminner revidert.

Arbeidet med sammenheng i byen fikk en ekstra dimensjon når de historiske byrommene ble kartlagt, både langs de eldste vegene, langs elvene og langs fjord og kyst.

Flere av de konkrete anbefalingene i byromsnettverket har i tillegg til behov idag - en historisk bakgrunn.

Bildet over viser det gamle teglverket Altona langs Gandsfjorden nord for dagens sentrum.

Leire fra jorda ble brent til tegl for tak eller foredla til keramiske produkt.

Eksempel, prosjekt ny gangveg

Over vises et eksempel på anbefalt prosjekt. Her er det avdekket en manglende forbindelse allerede i temakartet til kommuneplanen - og nettverksanalyser, befaringer og avsjekk med gjeldende reguleringsplaner styrket bagrunnen for et prosjekt.

I dette området er det også lagt opp til ny utbygging (utbyggingsområde i KP). Dette sammen med ny investering i kollektivtrase og ønske om ny togstasjon her gjør prosjektet høyaktuelt.

Sandnes kommune er også bundet i byvekstavtalen, vi må jobbe for å styrke gangvennligheten til influensområdet til store prosjekt.

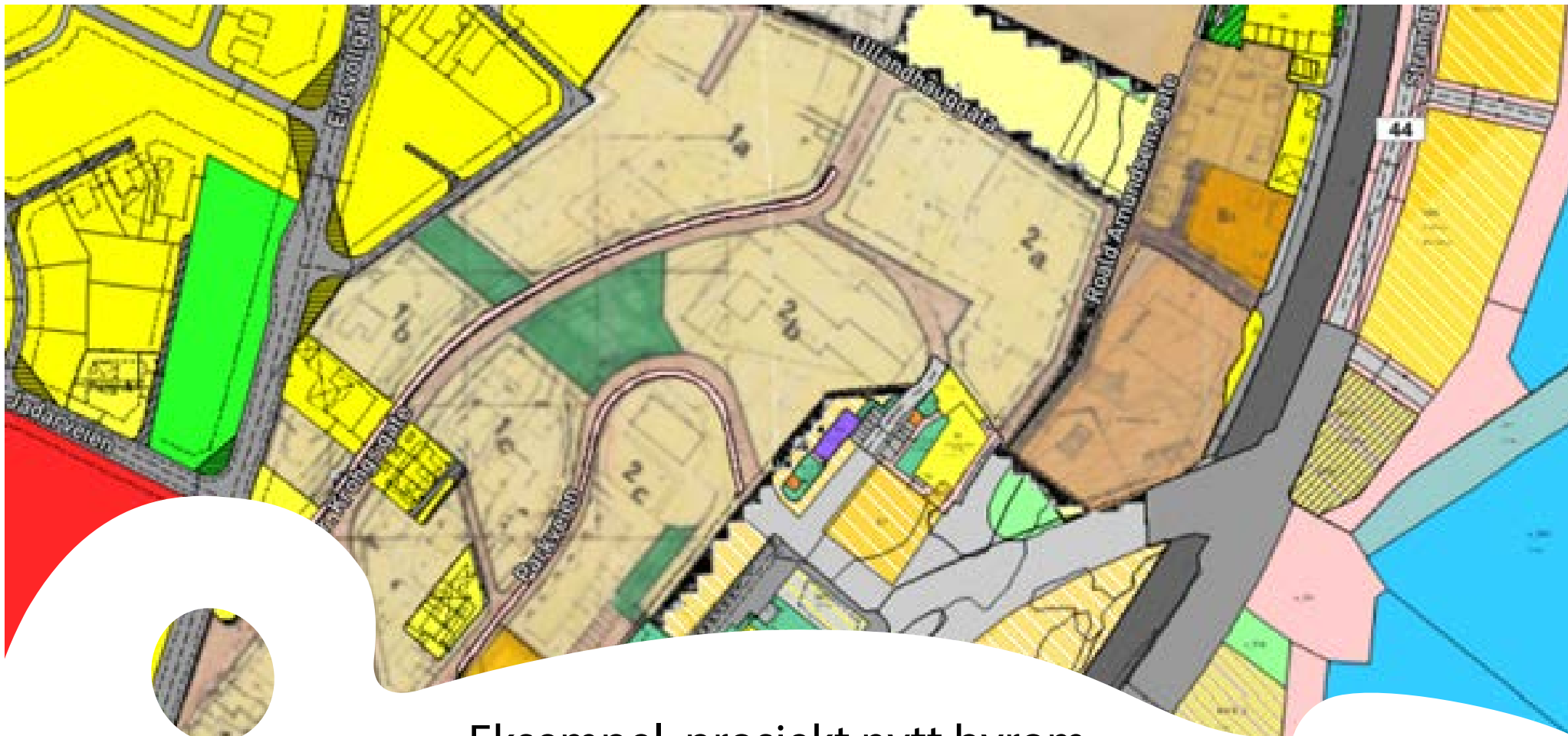
Fortsettelse, prosjekt ny gangveg

Prosjektgruppen er nå i gang med å skrive grunnlaget for et innspill til Bymiljøpakkens handlingsprogram. Grunnlaget skal også være utgangspunktet for en en reguleringsplan, fordi deler av arealet er privat eiendom.

Sommeren 2020 fikk vi i underkant av 40 millioner kroner til nye byrom og snarveger fra Bymiljøpakken.

Prosjektgruppen har klart flere snarvegs- og byromsprosjekt, slik som dette.

Fellestrekkene for de neste prosjektene er erverv av privat eiendom for å lykkes med å opprette en regulert snarveg.

Eksempel, prosjekt nytt byrom

Over vises et eksempel på et anbefalt nytt byromsprosjekt. Dette er idag offentlig eid grøntareal i form av en gressplen. Det er fin utsikt mot øst og atkomst fra en sidegate.

Men når dette ses i sammenheng med fortetting, nye bysykler, offentlige målpunkter som skole, barnehage og helsestasjon blir det aktuelt å tenke ny forbindelse. Kan vi gjøre dette bedre?

Status idag er at prosjektet er fullfinansiert og snart klart til oppstart.

Fortsettelse, prosjekt nytt byrom

**I dette prosjektet må vi hyre inn geolog og vi må gå inn i en løsning med en viss risiko.
Det er mulig geologen sier vi ikke kan gjøre noe. Men vi skylder barna våre å prøve.**

**Gevinsten, en bedre tverrforbindelse og snarveg til sentrum for hele nabolaget er en spennende sak å jobbe mot.
Bildene over viser gressplenens idag og utsikt til en mulig morgenpark.**

Byromspillet

FOTO: H. BRYNLUND-LIMA

#nabolagshemmelighet

#treffstedet

#hva_er_viktig_her_for_deg

Hvorfor byromsspill?

Planprosessen i dagens private og offentlige planer har et betydelig demokratisk underskudd, prosessen kunne vært bedre. Dette er også nylig påpekt av NIBR/Oslo Met i evalueringen av plan- og bygningsloven.

Byromsspill er en metode der partene i planprosessen kan sette seg ned og finne ut av hva plassen trenger - sammen. På denne måten blir planlegging av bynære prosjekt mer forankret i nærområdet og planprosessen vil bli bedre.

Hvorfor byromsspill?

I tillegg til det demokratiske underskuddet i arealplanlegging idag - var vi interessert i å finne ut hvordan medvirkninga kunne funke bedre, mer lokalt - og tidligere.

På bakgrunn av oppsummering av generelle innspill i plansaker (hva ville folk ofte ha?) laget vi sammen med konsulent Leva Urban Design et byromsspill.

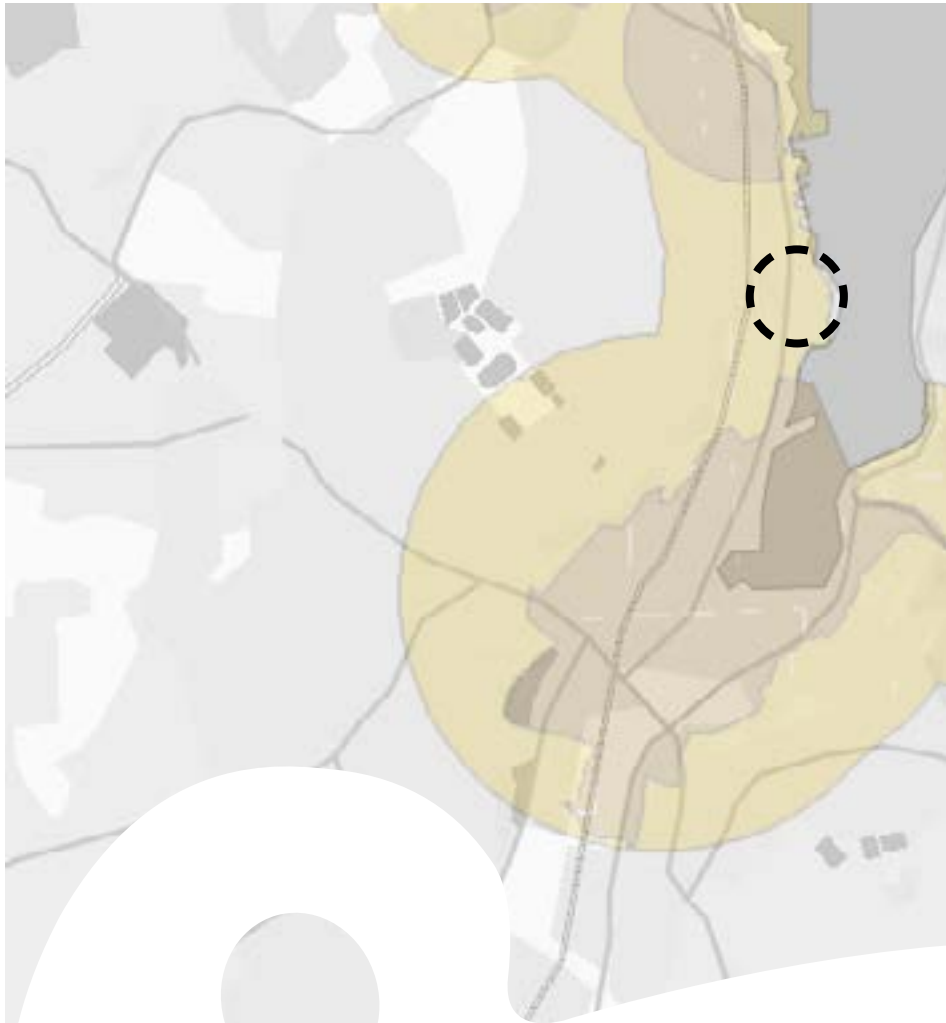

Hvor fokuserte vi?

Vi mente at det var viktigst å sette fokus på den tette delen av kommunen, det vi i kommuneplanen definerte som "den prioriterte byutviklingsaksen". Dette området hadde og har stort press på ny utbygging, høyt folketall, etablerte og kommende alternativer til bruk av privatbil samt flere kulturminner enn øvrige deler av kommunen.

Ønsket var at byromsstrategien skulle være styrende for nye reguleringsplaner og ny kommuneplan samt styrende for kommunens egne prioriteringer i handlings- og økonomiplan, nye offentlig bygg osv.

FOTO: A. ALGARD

Hvor ha et byromsspill?

Vi vurderte både Gamlatorget i sentrum, overgangen mellom Sandvedparken og Stokkelandsvannet og men landa på Altonaområdet som sted for en test. Her møtte vi engasjerte naboer som savna et treffsted.

Bildet viser prioritert byutviklingsakse fra kommuneplanens arealdel og Altona markert nord for sentrum.

Hvor ha byromsspill?

Vi valgte Altona som sted fordi det hadde en god balanse av interessant og aktuell plassering. På arealet nær Gandsfjorden er det på gang en større områdeplan (Områdeplan for Norestraen Sør) med planer for 700 boliger.

I Strandgata kommer bussveien mellom Kvadrat og Sandnes sentrum samt området er et både et NB!-område som Riksantikvaren, noe forskjellig fra andre deler av byen i levekårskartleggingene (2016 og 2019).

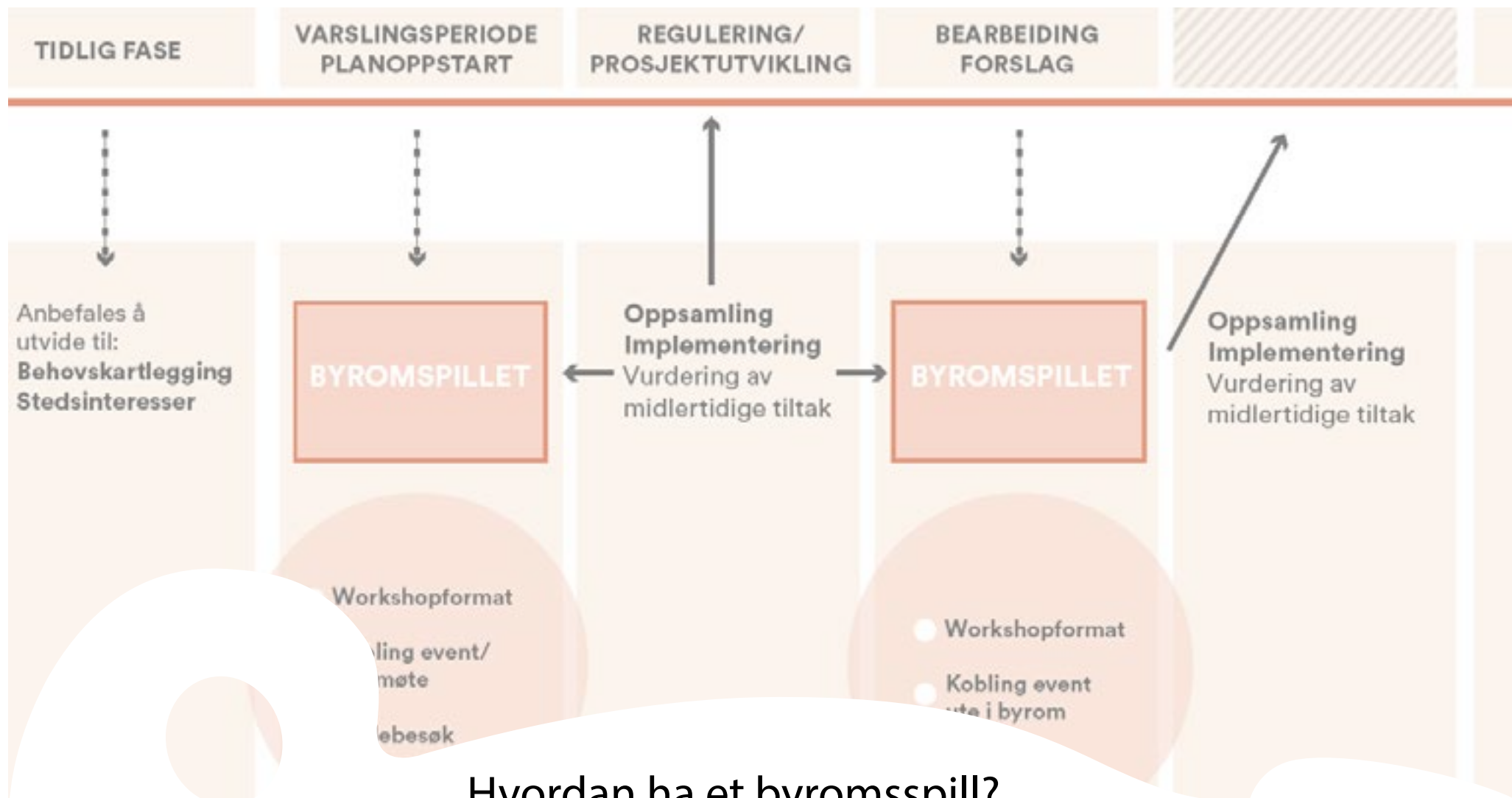
Det var også byens første skikkelige uterom, før Vågen og Rutebilstasjonen/Ruten ble bygget opp. Faktisk gikk det 17. mai-tog herfra inn til Sandnes (nåværende sentrum).

Hvordan ha et byromsspill?

Etter en kort velkomst og introduksjon fra prosjektleder ble spilldeltakerne delt inn i grupper på opp mot 6 personer. Hver gruppe velger en spillsjef og de går gjennom reglene for spillet.

Etter en runde med spillbrikker og motivbrikker er plassert - evalueres spillet med tilbakemelding på hva som er nødvendig, hva er interessant, hva kan gjøres nå m.v. Innspillene oppsummeres og meldes tilbake til gruppene samlet

Vi mener et byromsspill kan passe både 1 og 2 ganger i løpet av en vanlig planprosess. Det bør kombineres med en stedsanalyse/behovskartlegging og er ikke aktuelt for mindre planer eller endringsforslag.

Det kalles inn til et treff i nabolaget, bys på lett servering og sammen brukes 2 timer til å spille om et byrom. Slik kommer utbyggingsprosjektet i kontakt med nabolaget der det skal skje noe - tidlig.

Hva er et byromsspill?

Byromsspillet består av et spillhjul som har 4 kategorier, en plakat med regler, oppsummeringsskjemaer, spillebrikker og motivbrikker. Sammen gir dette et godt medvirkningsopplegg som varer i rundt 2 timer.

Dette skal inngå i en veileder eller verktøykasse for medvirkning som vi vurderer å legge inn i Startpakken som en mulig løsning for bedre medvirkning. Hvilke planer det er aktuelt for er ikke avklart, men ikke de minste planforslagene.

Handlingsplan

#nullvekst

#jærbanen

#folkflest

#hverdagsbyen

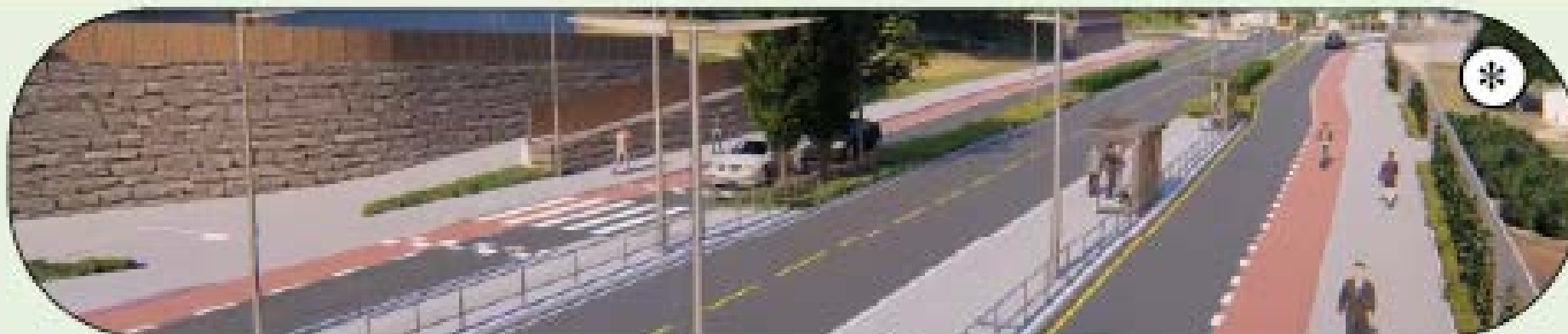
#bymiljøpakken

#sentrum

#byvekstavtale

#for_barna

#bussvei

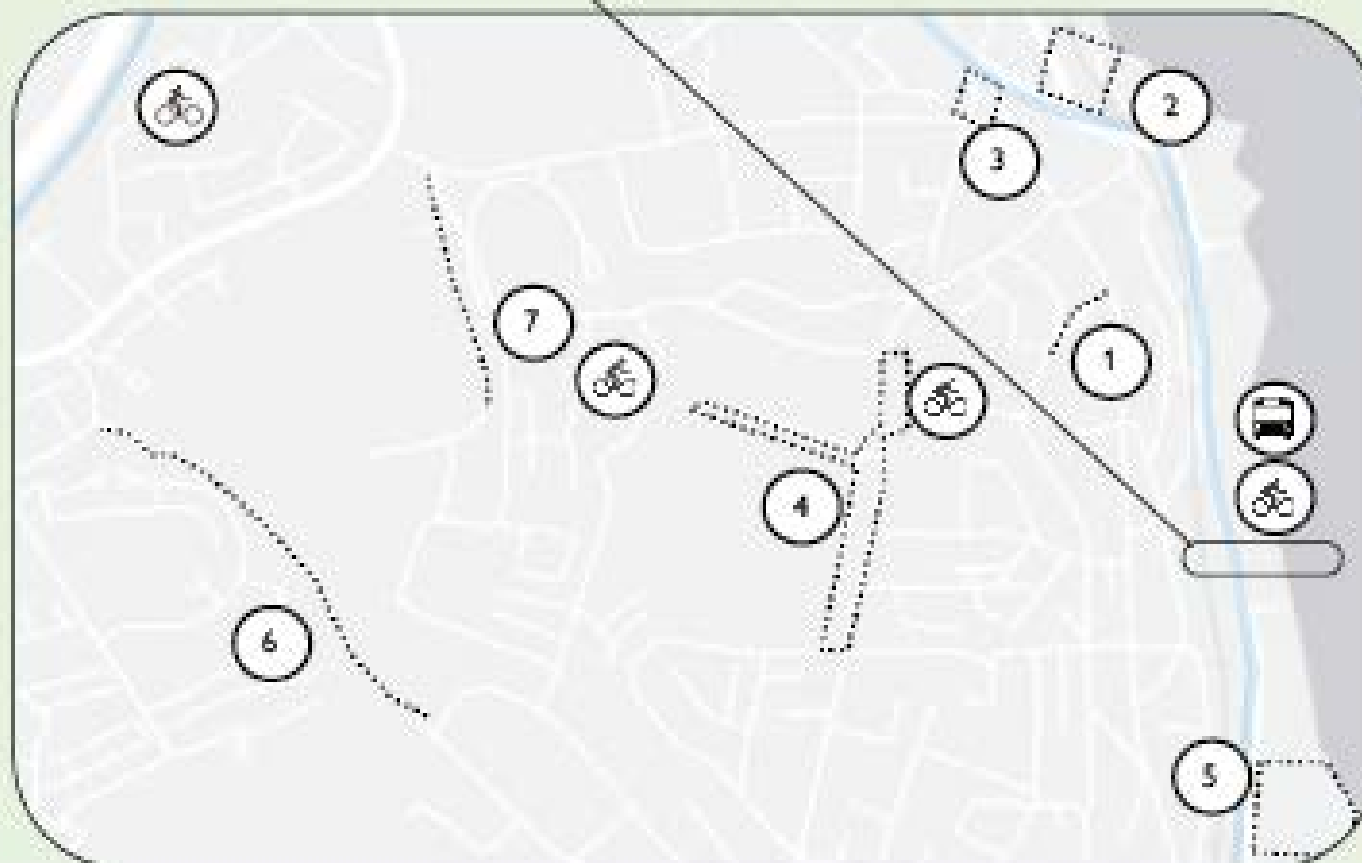
Lura Sør

Sør for Stavangerveien og
nord for Sandnes sentrum.

I dette området anbefales
7 prosjekter som støtter ny
Sykkelstamveg, bussveien og
flere gangveger utenom bilveiene.

4 av 7 prosjekter har allerede
fått avklart finansiering.

* Illustrasjon: Ny bussvei
(Gausel) - Multiconsult

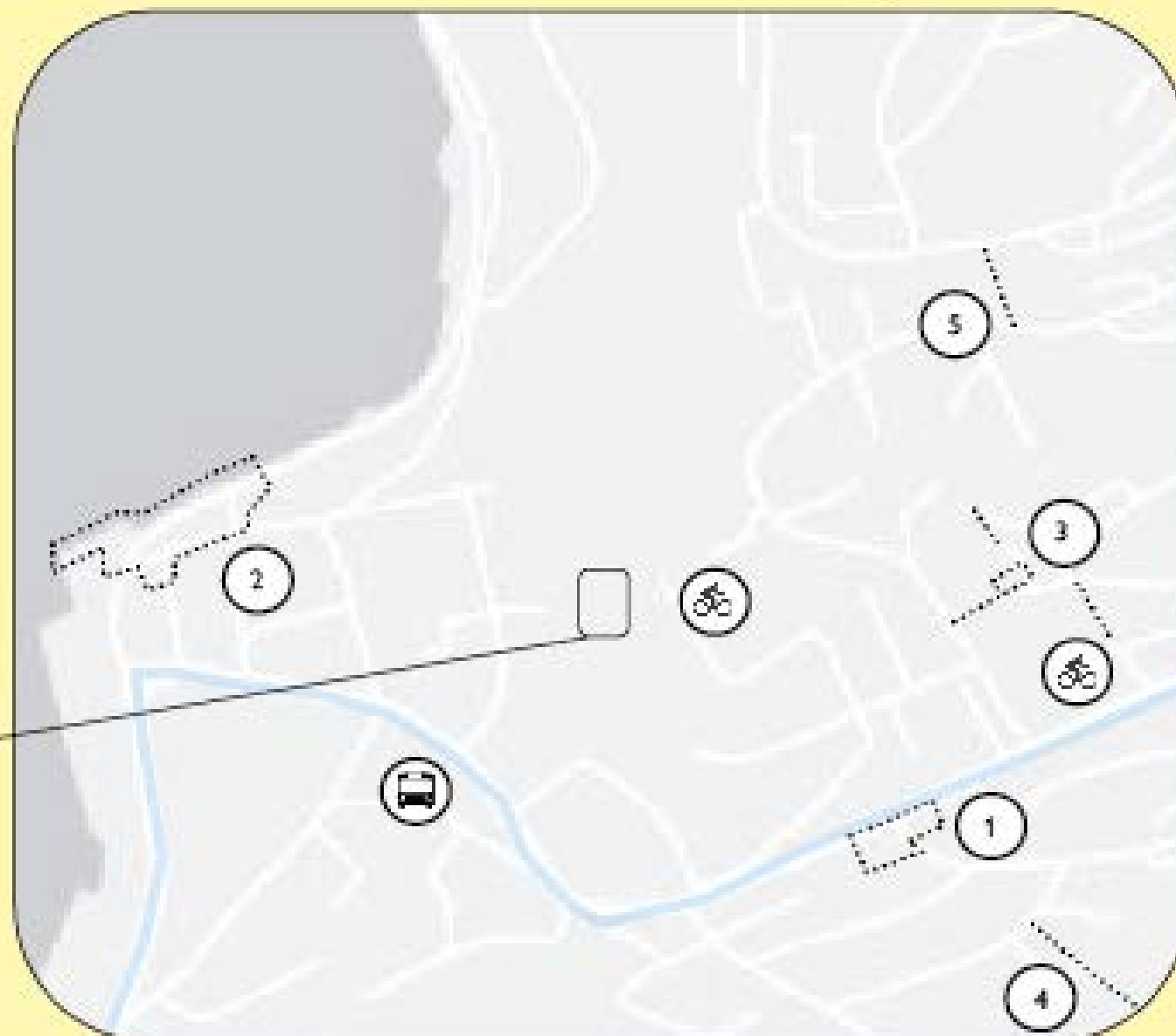

Skippergata og Hana

Rett ved Sandnes sentrum,
kommende flott utsiktspunkt og
raske trapper.

Her anbefales 5 prosjekter som
støtter ny bussvei, trygge
skoleveier og nye møteplasser for
folk på Hana.

2 av 5 prosjekter har avklart
finansiering.

* Illustrasjon: Nytt utsiktspunkt, Hanafjedlet - Jonas Løland og Anders Sølvberg

Mer info?

Harald Brynlund-Lima,
prosjektleder byromsstrategi
986 42 556 - harblim@sandnes.kommune.no
www.sandnes.kommune.no/byrom